

Практичне заняття №9. Морфологічні норми іменника, прикметника та займенника.

План:

1. Нормативність вживання форм роду та числа у професійному мовленні.
2. Фемінітиви у професійному спілкуванні (за новим українським правописом).
3. Основні правила вживання на написання власних назв.
4. Складні випадки відмінювання іменників.
5. Нормативні аспекти вживання прикметників у професійному мовленні: ступені порівняння, особливості творення присвійних прикметників.
6. Типові помилки у вживанні прикметникових форм.
7. Особливості відмінювання та вживання займенників у фахових документах. Прономіналізація.

Завдання 1.

Визначіть рід поданих іменників. Кожен іменник поєднайте із прикметником за змістом.

Біль, завідувач, ступінь, тополя, вчитель, пара, вугілля, поні, полин, апельсин, запис, цунамі, педагог, трюмо, Колорадо, Сибір, насип, Баку, аташе, таксі, меню, накип, живопис, УРП, леді, рукопис, підпис, ярмарок, мозоль, ретуш, тюль, кашне, денді, совість, Екзюпері (письменник), Жорж Санд (письменниця).

Завдання 2.

Від поданих іменників чоловічого роду утворіть, якщо можливо, іменники жіночого роду, визначіть сферу вживання форм жіночого роду, наведіть відповідні приклади.

Вихователь, читач, вчитель, керівник, завідувач, обранець, співець, ректор, друкар, водій, доцент, пацієнт, ректор, завуч, глядач, юрист, санітар, радник, бібліотекар, учень, викладач, журналіст, виконавець, директор, дипломник, дипломант, викладач, вихователь, депутат, президент, продавець, декан, студент.

Завдання 3.

Утворіть усі можливі форми зменшених пестливих чоловічих та жіночих імен. Андрій, Антоній, Анатолій, Богдан, Василь, Валерій, Віталій, Власій, Володимир, Всеволод, Геннадій, Григорій, Данило, Дем'ян, Дмитро, Іван, Ігор, Ілля, Костянтин, Лев, Леонід, Любомир, Максим, Маркіян, Марко Микита, Микола, Мирон, Мирослав, Михайло, Олег, Олександр, Олексій, Пилип, Павло, Петро, Роман, Ростислав, Сава, Святослав, Севастіян, Северин, Семен, Сергій, Степан, Тадей, Тарас, Теодор, Теофіль, Юліян, Юрій, Юстин, Яків, Ярослав. Агафія, Анастасія, Богдана, Божена, Варвара, Дарія, Єва, Євгенія, Євдокія, Зеновія, Зореслава, Зоряна, Зоя, Іванна, Ірина, Катерина, Лариса, Лідія, Любов, Любомира, Людмила, Марія, Марта, Меланія, Мирослава, Наталія, Ніна, Олександра, Олена, Ольга, Параскевія, Пелагія, Роксана, Роксоляна, Соломія, Софія, Стефанія, Тамара, Тереза, Тетяна, Харитина, Христина, Юліана, Юстина, Ярослава.

Завдання 4.

Поділіть іменники на групи за вживанням у граматичному числі: іменники, що вживаються 1) в однині та в множині; 2) лише в однині; 3) лише у множині.

Гордість, Полтава, дрібнота, стіна, шахи, сум, любов, збірка, збитки, знання, аудиторія, придане, людство, людина, гнів, прикрощі, хрестини, курси, мороз, барви, німота, дар, щоки, подія, плечі, світанок, човни, зоря, сонце, туга, намети, Дніпро, крила, краса, сталь, мушля, розлука, розвиток, мудрість, дрова, знаряддя, добро, небо, прибудда, хвилі, крига, насіння, мова.

Завдання 5.

Подані іменники поділіть на групи і запишіть у родовому, давальному, орудному відмінках однини.

Учень, автор, вихователь, дитсадок, виграш, ювіляр, коледж, капіляр, аптекар, календар, учитель, параліч, подорож, буряк, соняшник, Львів, трамвай, хлопець, гол, викладач, будинок, розум, журнал, директор, інститут, мед. Андрій, паркан, прізвище, секретар, слухач, рахунок, латиш, вихор, лицар, подовжувач, яр, гуляш, сектор, елемент, крок, копач, степ, Буг, архітектор, лектор, Дніпро, майстер, місто, робітник, село, кобзар, кінь, татуньо, куш, місце, море, ніж, плече, пирій, рій, соловей, урожай, життя, змагання, знання, знаряддя, листя, обличчя, піддашся, роздоріжжя, щастя.

Завдання 6.

Провідмініайте подані прізвища та імена. Провідмініайте своє прізвище, ім'я та по батькові; прізвище та ім'я відомих педагогів, Ваших вчителів, викладачів, ректора.

Іваньо Геннадій, Фітьо Марина, Непийвода Олексій, Кравченко Оксана, Олійник Марія, Шевчук Валерій, Поліщук Онисим, Швець Віталій, Мазур Анастасія, Тищенко Любов, Горобець Степан, Чорний Василь, Бурлака Анатолій, Божко Віталія, Воробйова Наталія, Півень Ілля, Коляда Сергій, Наталенко Василина.

Завдання 7.

Від назв населених пунктів утворіть назви їх жителів.

Київ, Львів, Полтава, Івано-Франківськ, Тернопіль, Вінниця, Херсон, Батурін, Харків, Одеса, Дніпро, Запоріжжя, Чернігів, Чернівці, Кропивницький, Маріуполь, Рівне, Житомир, Донецьк, Суми, Миколаїв, Ніжин, Мукачево, Умань, Калуш.

Завдання 8.

Перепишіть, розкрийте дужки, ставлячи прізвища імена та побатькові в потрібних відмінках.

1. Потрібно дати характеристику (Павло Іванець) і (Василенко Марія). 2. Студенти завжди з цікавістю слухали лекції (Авраменко Леся Миколаївна) та (Зязюн Віктор Анатолійович). 3. Побачила (Сидір Андрій Миронович) і зраділа зустрічі з ним. 4. На факультеті представили нових завідувачів кафедр - (Квітка Іван Семенович) та (Заярнюк Наталія Федорівна). 5. Студенти-магістри разом з асистентами (Величко Любов Іванівна) та (Андріїв Микола Данилович) написали цікаву наукову розвідку. 6. Сім'я (Омельчишин) мала дружні стосунки з (Вишневецький) і (Сушко). 7. За значні заслуги перед батьківщиною

(Нечитайло Дем'ян Васильович) нагородили орденом. 8. Підручник за загальною редакцією (Зінченко Галина Семенівна). 9. Студенти з куратором групи (Вакульчик Роман Олегович) відвідали історичний музей. 10. Заяву написано на ім'я декана (Григоренко Матвій Богданович).

Завдання 9.

Від поданих прикметників утворіть, якщо можливо, вищий і найвищий ступені порівняння.

Професійний, радий, фаховий, рідний, тихий, здоровий, бадьорий, цілющий, красивий, рідкісний, педагогічний, низький, темнуватий, волошковий, білосніжний, рожевий, відважний, довжелезний, прегарний, тонкий, ультрамодний, високий, сизуватий, величезний, жорстокий, синьо-жовтий, прегіркий, німий, мертвий, фіолетовий, старий, шоколадний.

Завдання 10.

Від поданих іменників утворіть присвійні прикметники чоловічого та жіночого роду. Утворіть присвійні прикметники від імен ваших рідних, знайомих і запишіть їх у називному відмінку.

Марія, вихователь, Леся, педагог, листоноша, сусід, вчитель, мати, донька, змія, подруга, сова, зозуля, Ася, ведмідь, Іванко, Олег, Михась, пастушка, Олесь, Мелашка, коза, Яромир, сторож, гість, сваха, вівця, лис, Сергійко, Ілля, попелюшка, Андрій, Ілля, матуся, Людмила, Наталя, Наталія, Марина, Марися, Дарина, Одарка, Роман, Каміла, Назарій, Єремія, Раїса, Іван, Данило, Еміль, Назар, Андрій, Григір, Остап.